

ХАРКІВСЬКА ТЕАТРАЛЬНА ШКОЛА: ІСТОРИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ

Освітній рівень	Другий (магістр)	Курс	1
Ступінь освіти	Магістр	Семестр	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	ECTS	4
Спеціальність	026 Сценічне мистецтво	Аудиторних годин	32
Освітньо-професійна програма	026 «Сценічне мистецтво» («Акторське мистецтво драматичного театру та кіно», «Акторське мистецтво театру ляльок», «Режисура драматичного театру», «Режисура театру ляльок», «Театрознавство»)	Лекції	22
		Семінари	10
		Індивідуальні	0
		Самостійна робота	88
		Семестровий контроль	Залік, 2 семестр

Інформація про викладача

ПІБ, посада	Ботунова Галина Яківна, доцент
Профіль викладача	http://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/TF/Botunova.pdf ORCID https://orcid.org/0000-0002-5251-5626
e-mail	gbotunova@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Харківська театральна школа: історико-методологічні особливості» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» («Акторське мистецтво драматичного театру та кіно», «Акторське мистецтво театру ляльок», «Режисура драматичного театру», «Режисура театру ляльок», «Театрознавство») та вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які повинні опанувати магістри цієї спеціальності та алгоритм вивчення навчального матеріалу вказаної дисципліни, комплекс умінь, знань та компетентностей, яких повинні набути здобувачі вищої освіти, методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень, які вони повинні набути.

Метою вивчення означеної навчальної дисципліни є:

- ознайомлення магістрантів з історією розвитку та методологічними особливостями формування театральної освіти у Харкові в контексті театального процесу та еволюції мистецької освіти в Україні;
- ознайомлення з теорією та практикою найвидатніших педагогів харківської театральної школи, їх методологією, творчими та науковими здобутками, талановитими випускниками, їх впливом на рівень театального процесу і театальної педагогіки в Україні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні **знати**:

- етапи становлення й формування театальної педагогіки та методології у Харкові та в Україні у контексті історичних реалій та суспільно-політичних умов;
- найвидатніших викладачів харківської театральної школи, особливості їх методології, творчі та наукові здобутки, внесок у розвиток мистецької педагогіки;
- найталановитіших випускників харківської театральної школи, їх творчі досягнення, вплив на рівень театального процесу в Україні;
- відомі театральні школи в Україні, їх творчий шлях, особливості розвитку на сучасному етапі.

Здобувачі повинні **вміти**:

- орієнтуватися в складних процесах історичного розвитку та формуванні театальної педагогіки у Харкові та в Україні;
- аналізувати та використовувати досвід і методологію викладання найвидатніших викладачів харківської театральної школи в майбутній педагогічній діяльності;
- орієнтуватися у розмаїтті театральних напрямків і методологій підготовки фахівців зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» на сучасному етапі та застосовувати їх у своїй педагогічній практиці;
- належно володіти необхідною фаховою термінологією з театальної педагогіки та методології;
- застосовувати традиційні та інноваційні принципи та методи у процесі викладання фахових дисциплін.

Здобуті знання та вміння забезпечують формування таких програмних **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати складні теоретичні та практичні задачі і проблеми у галузі сценічного мистецтва або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та вимог

ЗК2. Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність оперувати новітніми комунікаційно-інформаційними технологіями в процесі проєктування та реалізації художньої ідеї, осмислення творчого результату.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати професійні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.

ЗК10. Здатність знаходити, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати інформації в мистецтвознавчих науках. проводити дослідження на відповідному рівні

СК1. Здатність до комплексного розв'язання складних професійних проблем в галузі сценічної інноваційної діяльності при глибокому переосмисленні наявних та створенні нових знань та професійної практики.

СК2. Здатність управляти процесами у творчо-виробничій сценічній діяльності або навчанні.

СК3. Здатність брати відповідальність за внесок до професійних знань і практик та оцінювання результатів діяльності колективу (творчого, навчального).

СК4. Здатність до ініціювання інноваційних сценічних проєктів, фестивалів та конкурсної діяльності, пропагування кращих зразків національної та світової сценічної спадщини.

СК5. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК6. Здатність на високому фаховому рівні брати участь у громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій його розвитку.

СК7. Здатність до спілкування у діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій в т.ч. і на міжнародному рівні.

СК9. Здатність застосовувати основи педагогіки та психології у навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах мистецької освіти.

СК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН1. Володіти на високому рівні культурою мислення, здатністю до узагальнення, аналізу і синтезу в професійній діяльності.

ПРН2. Вільно оперувати всім комплексом отриманих знань. у сфері практичної професійної та дослідницької діяльності.

ПРН4. Пояснювати феномен культури, її роль у людській діяльності; роль мистецтва і науки у розвитку цивілізації та пов'язані з ним сучасні та естетичні проблеми.

ПРН6. Розуміти умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження культурних цінностей, моральних обов'язків людини.

ПРН8. Оцінювати нову ситуацію та здійснювати пошук можливостей до адаптації та дії в її умовах.

ПРН9. Виявляти здатність до генерування нових ідей.

ПРН10. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, аналізувати проблемні ситуації у професійній діяльності й приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПРН11. Оцінювати досягнення художньої культури в історичному контексті, здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва, осмислювати тенденції сучасних культурно-мистецьких процесів.

ПРН12. Володіти навичками наукового опрацювання літератури (оформлення бібліографії, правила цитування тощо), вміти застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору, систематизації та використання інформації.

ПРН13. Володіти навичками творчого самостійного мислення і наукового пошуку; нормами професійної культури викладу матеріалу і наукової полеміки.

ПРН15. Знати та застосовувати на практиці сучасну методологію дослідження сценічного мистецтва.

ПРН16. Знаходити відповідні засоби презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

ПРН18. Координувати та вдосконалювати процеси у творчо-виробничій сценічній діяльності або навчанні.

ПРН19. Брати відповідальність за внесок до професійних знань і практик та оцінювання результатів діяльності колективу (творчого, навчального).

ПРН20. Здійснювати спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю щодо питань сценічного мистецтва в т.ч. і на міжнародному рівні.

ПРН21. Передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і не фахівцям. Самостійно розробляти педагогічні методики викладання фахових дисциплін (практичну і теоретичну їх складові).

ПРН22. Застосовувати основи педагогіки та психології у навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах мистецької освіти. Знати принципи реалізації освітніх програм у вищій школі, види педагогічної діяльності і методичної роботи у вищій школі, методики навчання, які тут використовуються.

Перелік тем

Тема 1. Розвиток театральної освіти в Україні: театральні школи, їх особливості.

Тема 2. Основні етапи розвитку театральної освіти у Харкові та їх характеристика.

Тема 3. Шляхи становлення. Перші театральні російськомовні школи і студії (XIX - поч. XX ст.).

Тема 4. Активізація і розмаїття театрального студійного руху в 20-х рр. XX ст. Перша україномовна театральна студія.

Тема 5. Розвиток театральної освіти в 20-30-ті рр. Музично-драматичний інститут як важливий етап вищої театральної освіти у Харкові. Особливості організації навчального процесу. Навчально-методичне забезпечення. Видатні педагоги. Особливості їх творчо-педагогічної роботи.

Тема 6. Харківський державний театральний інститут (1945 – 1963 рр.) Структура. Організація випускових кафедр. Березільська школа як фундамент формування методики підготовки акторських і режисерських кадрів. Започаткування театрознавчої освіти.

Тема 7. Розквіт Харківської театральної школи 1950-1960 р.р. Аналіз творчо-педагогічної діяльності найвидатніших викладачів.

Тема 8. Розвиток традицій «школи» в педагогічній діяльності провідних викладачів театального факультету ХНУМ імені І.П. Котляревського (1963 – 2004 рр.). Розширення спеціалізацій. Відкриття першої в Україні кафедри театру ляльок.

Тема 9. Особливості підготовки фахівців зі «Сценічного мистецтва» на сучасному етапі. Запровадження нових підходів, методик, напрямів підготовки кадрів для театального мистецтва. Співпраця та обмін досвідом з провідними мистецькими закладами України та Європи.

Форми та технології навчання

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують аудиторні заняття (лекції та семінари). У процесі самостійної роботи здобувачі поглиблено вивчають матеріал навчальної дисципліни, виконують завдання, у т. ч. індивідуальні. Модульні контрольні роботи виконуються поза аудиторією.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу на платформі Moodle.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

90–100 – А – відмінно, повно розкрив зміст матеріалу в обсязі, передбаченому програмою; виклав матеріал грамотною мовою, точно використовуючи педагогічну термінологію, в певній логічній послідовності; показав вміння ілюструвати теорію конкретними прикладами, застосовувати її в новій ситуації при виконанні практичного завдання; продемонстрував знання теорії раніше вивчених суміжних тем, сформованість і стійкість використовуваних при відповіді умінь і навичок;

82–89 – В – **добре**, відповідав самостійно, без запитань викладача; може бути одна-дві неточності при висвітленні другорядних питань або у випадках, коли здобувач вищої освіти легко виправив їх після зауваження викладача.

74–81 – С – **добре** у викладі допущено невеликі прогалини, які не змінили зміст відповіді; один-два недоліки при висвітленні основного змісту відповіді, виправлені після зауваження викладача.

64–73 – D – **задовільно** неповно розкрито зміст матеріалу (зміст викладено фрагментарно, не завжди послідовно), але показано загальне розуміння питання і продемонстровані вміння, достатні для засвоєння програмного матеріалу.

60–63 – E – **задовільно** допущені помилки у визначенні педагогічної термінології, виправлені після кількох запитань викладача; здобувач вищої освіти не впорався із застосуванням теорії в новій ситуації при виконанні практичного завдання, але виконав завдання обов'язкового рівня складності з даної теми; при достатньому знанні теоретичного матеріалу виявлена недостатня сформованість основних умінь і навичок.

35–59 – FX – **незадовільно** (з можливістю повторного складання) не розкрито основний зміст навчального матеріалу.

0–34 – F – **незадовільно** (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) виявлено незнання здобувачем вищої освіти більшою або найбільш важливою частини навчального матеріалу; невміння робити висновки і узагальнення; незнання визначення основних понять, законів, правил, основних положень теорії.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів вищої освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування занять провідних викладачів, майстер класів та культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика курсу

Робота в курсі відповідає вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/%96.pdf>).

Рекомендована література

1. Ботунова Г. Театральна освіта в Харкові: від драматичної школи до Національного університету // Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 1917–2017: До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / у 2 т./ Том 2. Театральне мистецтво. – Харків: «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. – С. 11–148.
2. Ботунова Г. Організаційно-педагогічна, науково-дослідницька і театральнокритична діяльність А. Плетньова з відстані часу // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Театр: історія, теорія, практика : зб. наук. ст. Вип. 51 / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського; упоряд. Я.В. Партола, ред. Л.В. Русакова, Я.О. Сердюк. – Харків : ХНУМ, 2018. –С. 9-40.
3. Губрій Н. На шляхах режисерського становлення: Михайло Верхацький і харківська театральна школа (1925-1935) // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Когнітивне музикознавство : зб. наук. ст. Вип. 48 / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського ; ред.-упоряд. Я.О. Сердюк, ред. Л.В. Русакова. – Харків: «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2018. – С. 195-212.
4. Довлетова С., Рубинський О. Основи методу виховання актора харківської школи лялькаря// Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. праць. Вип. 28, Харків, 2010, стор. 296-319.
5. Задорожня В. Леонід Петрович Попов. Дорогами життя.../Київ: Логос, 2013 р.
6. Зоряний час: Нариси до 95-річчя утворення ХНУМ імені І.П. Котляревського / Розділ 2. Театральне мистецтво // Ред. упоряд. Г.І. Ганзбург. – Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2012. – с. 247-304.
7. Інюточкін О. Мала енциклопедія режисера театру анімації. Х.:Колегіум, 2012 р.
8. Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого. 100 років: Ювілейний збірник / Керівник проекту О.І. Безгін; Упоряд. і ред.. І. Д. Безгін; Істор. нарис і ред. Р. Я. Пилипчук. – К.: ВВП «Компас», 2004. – 350с., іл.
9. Козак Б. Акторська школа у Львові / У лабіринтах історії українського театру. – Львів : Видавничий центр НЛУ імені Івана Франка. – 2020. – с.327-368.

10. Козак Б. Шляхи становлення української театральної школи у Львові (1864-1944) // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Т. ССLXII: Праці Театрознавчої комісії / Редактори тому Олег Купчинський, Ростислав Пилипчук. — Львів, 2011. — с.64-80.
11. Коржова А. Музично-драматична школа Миколи Лисенка: до історії театральної освіти в Україні // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого; редкол.: О.І. Безгін (голова) та ін. — К., 2017 р. — Вип. 21. — с.152-161
12. Партола Я. Проблеми викладання театральної критики в перші роки діяльності Харківського театрального інституту // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Театр: історія, теорія, практика : зб. наук. ст. Вип. 51 / Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського ; упоряд. Я.В. Партола, ред. Л.В. Русакова, Я.О. Сердюк. — Харків : ХНУМ, 2018. — С. 41-69.
13. Pro Domo Mea : Нариси. До 90-річчя з дня заснування ХНУМ імені І.П. Котляревського // Розділ 2. Театральне мистецтво / Ред. Т.Б. Веркіна, Г.А. Абаджян, Г.Я. Ботунова та ін. — Х.: Харків. держ. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського, 2007. — с. 256-297.
14. Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, 1917–2017 : До 100-річчя від дня заснування : мала енциклопедія / у 2 т./ Том 2. Театральне мистецтво. — Харків: «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. — с.428.

Рекомендовані інтернет-ресурси

1. Клековкін О. Історіографія театру. Напрями. Школи. Методи. Постаті. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/klekovkin-o.-yu.-2017-istoriya-tkatru.-napryamy.-shkoly.-metody.-postati.pdf>
2. Ольховський Т. Згадуючи минуле (спогади). URL: <https://ru.calameo.com/read/004761641f2a310b1c3d9>